

Адыгэ макы

Голос
адыга

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Тыгъуасэ АР-м и Лышхъэу Тхьакъу-щынэ Аслъан Адыгэ къралыгъо университетым икълэегъаджэху республикэ наградэхэмкӀэ кышагъэщыгъэхэм аритыжыгъэх. Ащ фэгъэхыгъэ зӀу-кӀэгъум хэлъжагъэх АР-м гъэсэны-гъэмрэ шӀэныгъэмрӀэ иминистрӀу ХъуажӀ Аминэт, Адыгэ къралыгъо университетым иректорӀу Хъунэго Рэ-щыдэ, гуманитар ушэтынхэмкӀэ Адыгэ Республикэ институтым ипащӀу Бырсыр Батырбий.

— Наукэм ылъэны-кӀӀӀ, лӀӀӀӀӀӀӀӀ ин-зыхӀӀ кадрыхэм ягъ-хъазырынкӀэ гъэхъгъ-шохӀэр зилэ цыфӀу, ишӀ-ныгъӀӀ, илофшӀӀӀӀ кӀэ-зылӀжыгъӀу республи-кэм исхӀэм ащыщӀхӀэр не-пӀэ тигуапӀу тӀгъашӀох, — кыӀуагъ Тхьакъуш-ынэ Аслъан. — лӀӀӀӀӀ-гъӀшхоу шъуилӀэм респуб-

ликӀэмкӀэ тарихъ мӀхъа-нӀ, Адыгеим ыцӀӀ шӀу-кӀӀ, дахӀӀӀ чыжъӀу зы-гъӀуагъӀ жъуӀгъӀхъазы-рыгъӀ, шӀӀӀӀӀ яжъу-гъӀӀӀ. СыдигъӀӀӀ наградӀ горӀ кышъуаты-нымӀи шъуемыжӀу шъуи-пшӀӀӀӀхӀэр хӀзыгъӀ имӀӀӀу жъуӀгъӀӀӀӀӀ. ПстӀӀӀӀ апае лъӀшӀу ты-шъуфӀӀӀӀӀ «тхъашъуе-

Тын анахь лъапӀӀхэмкӀэ кышагъэщыгъэх

гъӀӀсӀу» кышъӀӀӀ. Ты-рӀгушхо шъӀӀ фӀдӀхӀэр зӀрӀтӀӀӀхэм.

АР-м и Лышхъэу иуна-шъӀӀӀ «Адыгеим ищыт-хъузежъ» зыфӀӀӀрӀ ме-далӀу афагъӀшӀошагъӀ кӀӀзыушыхъатырӀ тхыль-хӀмрӀ бгъӀхӀӀхъӀхӀмрӀ аритыжыгъӀх филологие шӀӀӀӀӀхэмкӀэ докторӀу, Адыгэ къралыгъо уни-верситетым урысыбзӀм-кӀэ икафедрӀ ипрофес-сорӀу НэмытӀӀӀӀ РозӀ-рӀ филологие шӀӀӀӀӀ-хэмкӀэ докторӀу, Адыгэ къралыгъо универси-

тетым бзӀшӀӀӀӀхэмкӀэ икафедрӀ ипрофессорӀу Людмила ЦыпленковамрӀ.

ХЪУТ НӀфсӀт.
СурӀтхӀэр А. Гусевым тырихыгъӀх.

НыбджӀгъу лъапӀӀхӀэр!

2016-рӀ илӀӀӀӀӀ иятӀӀӀӀӀ илӀӀӀӀӀ-кӀӀ кӀӀтхӀгъу уахътӀэр едгъӀжъагъ.

«Адыгэ макъӀр» мӀзи 6-рӀ (бӀдзӀӀӀӀу мазӀм шегъӀжъагъӀу тыгъӀгъӀӀ мазӀр хӀ-тӀу) кышъуфӀӀӀӀӀӀ фӀшӀ кӀӀтхӀӀӀӀу лъы-шъуытхӀтхӀэр мыщ фӀ-дӀӀтхы:

ИндексӀу 52161-рӀ зилӀу тхъамафӀм 5 кыдӀӀӀӀӀӀӀ сомӀ 808-рӀ чапыч 74-рӀ;

ИндексӀу 52162-рӀ зилӀу заом ыкӀи лӀф-шӀӀӀӀӀ яветеранхӀу фӀгъӀӀӀӀӀӀӀ зилӀ-хӀм сомӀ 790-рӀ ча-пыч 62-рӀ.

КъалӀу МыекъуапӀэ щыпсӀӀӀхӀӀм шъунаӀэ тешъӀӀӀӀӀдзӀ!

МыекъуапӀэ дӀт хъызмӀтшӀӀӀӀӀӀ, ор-ганизацӀӀӀхӀу, учреж-денихӀу корпоратив-нӀ шӀыкӀӀм тетӀу гъ-зӀт экзӀмпляр 15-м кышъымыкӀӀу кызы-тхыкӀытхӀтхӀэр редакци-ем сомӀ 200-кӀӀӀ щы-кӀӀтхӀӀӀӀ алъӀӀӀӀӀ.

НыбджӀгъу лъапӀӀхӀэр, шъукӀӀӀтх лъӀпкӀ гъӀзетым!

ӀӀпыӀӀгъу афӀхъунхӀэр япшӀӀӀрылӀ шъхъаӀ

ТӀхъутӀмыкъое районым ит къуаджӀхӀэм ащыщӀу КозӀт дӀт фельдшер-мамыку пунктым мы мафӀхӀэм тыщыӀагъ. Цыф-хӀэм ӀӀпыӀӀгъу зӀрафӀхъуӀхӀӀр, яӀӀфшӀӀӀӀ зӀрӀзӀхӀӀӀр зӀдгъӀӀӀгъу.

— Фельдшер-мамыку пунктыр 1990-рӀ илӀӀӀӀӀ кышгӀегъӀжъагъӀу тикъуа-джӀ дӀт, — кытфӀӀуатӀ кӀӀӀӀӀӀӀӀӀ афӀгъӀ-зӀгъӀ медсестрау Пчы-хъалыкӀӀ ТӀмарӀ. — 1993-рӀ илӀӀӀӀӀ кышгӀегъӀжъагъӀу мы ӀӀзаплӀм лӀф щысӀшӀӀ.

ГушыӀӀгъу тызыфӀхъу-гъӀ бзылӀфыгъӀм кы-

зӀриӀагъӀмкӀӀ, ӀӀзӀплӀэ учреждением нӀбгыритф щӀӀаӀжъӀ. Ныбжъ зилӀ-хӀэм ӀӀпыӀӀгъу афӀхъурӀ участковӀ медсестрау, акушеркӀэр, санитаркӀэр, ежъыр. ТӀхъутӀмыкъуае кыкӀызӀ гъубдж ыкӀи мӀфӀӀу мафӀхӀэм КозӀт дӀт фельдшер-мамыку пунктым врач кӀӀӀӀ. Гу-мӀкӀыгъӀ зилӀ цыфхӀэр

ащ еуалӀӀх, чыжъӀу мы-кӀӀӀӀ ар ӀӀпыӀӀгъу кӀа-фӀхъу.

— НӀбгырӀэ минӀ 3 фӀдӀз мы уахътӀэм ехъу-лӀӀу КозӀт щӀӀсӀу. ПшӀӀ-рылӀӀу зыфӀдгъӀуцужы-рӀр ахӀэм узыр кызы-утӀӀӀӀӀӀ псынӀӀӀу дгъ-хъужыӀӀхӀэр ары, — игу-щыӀӀ лъегъӀӀуатӀ ТӀма-рӀ. — ТызӀгъуӀсӀу, тызӀ-делӀжъӀӀ ащ лӀф дӀтӀ-шӀӀ. КышхӀӀӀӀӀӀ сшӀӀӀ-гъу тикъӀӀдӀжӀдӀсхӀэм ты-зӀрафӀӀӀӀӀ. АхӀэм афа-тшӀӀӀӀр зӀхӀшӀыкӀы, ежъ-хӀӀӀ ӀӀпыӀӀгъу кызырӀт-фӀхъушӀтхӀэм пылӀхы.

ТӀмарӀ кызырӀӀуа-гъӀмкӀӀ, ящыкӀӀгъӀ ӀӀзӀ-гъу уцхӀэр, прививкӀэ цыф-хӀэр зӀрашӀытхӀ вакци-нӀхӀэр икӀӀӀу кӀӀратых. АхӀэм ащыкӀӀӀӀу кышхӀ-кӀырӀӀ. Ау гъӀӀӀӀӀӀӀӀ лӀфшӀӀӀӀӀхӀэр мы ӀӀза-плӀм зыщыкӀӀӀӀхӀэр бӀ-шӀӀагъӀ. Акушерыр зы-чӀӀс кабинетыр ары ана-хъӀу гъӀӀӀӀӀӀӀӀ щы-кӀӀӀӀӀ.

— Фельдшер-мамыку пунктым пчӀдыжъым кы-щегъӀжъагъӀу мафӀм сы-хъатыр 3-м нӀс лӀф ешӀӀ, — игушыӀӀ лъегъӀӀуатӀ ТӀмарӀ. — УахътӀэр 3-м блӀкӀыгъӀ зыхъуӀӀӀ, сы-маджӀр «ӀӀпыӀӀгъу псын-кӀӀм» кӀӀдӀжӀ. ТӀӀӀфшӀӀӀн хыльӀ кӀӀзышырӀр ма-шинӀ зӀрӀщымыӀӀр ары. СымаджӀхӀэр зӀкӀӀ лъӀ-сӀу кӀӀӀтӀӀӀхъӀх. ӀӀпы-ӀӀгъу зыщыкӀӀӀӀхӀэм унӀ-

сыфӀ уахътӀу текӀуадӀ-рӀр макӀӀӀ, ау пшӀӀӀры-лъӀу тӀӀӀр сыдигъуи тыгу идгъӀӀӀӀӀӀ, тӀӀӀпыӀӀ-гъу зыщыкӀӀӀӀхӀэм псын-кӀӀӀу тӀуалӀӀ.

ГЪОНӀЖЫКЪО
СӀтӀзӀнай.

СурӀтым итыр:
ПчыхъалыкӀӀо
ТӀмар.

2016-р — МЭЩБЭШІЭ ИСХЪАКЪ ИИЛЪЭС

МэщбэшІэ Исхъакъ Къэбэртэе-Бэлькъар къэралыгъо университетым ипрофессор гъэшІуагъ

УФ-м итхакІохэм я Союз итхъаматэ игуадзэу, Адыгэ Республикэм итхакІохэм я Союз итхъаматэу, АР-м, КъБР-м, КъЩР-м янароднэ тхакІоу, СССР-мрэ УФ-мрэ я Къэралыгъо шІухъафтынхэм ялауреатэу МэщбэшІэ Исхъакъ КъБКъУ-м ихъакІагъ.

Ащ «Къэбэртэе-Бэлькъар къэралыгъо университетым ипрофессор гъэшІуагъ» зыфиІорэ цІэ лъапІэр къыщыфагъэ-шъошагъ.

Гъэтхакэм и 25-рэм КъБКъУ-м и Шэныгъэлэжъ совет иректорэу Алътуд Юрэ, мы университетым ипрезидентэу Къарэмырзэ Бэрэсбый, ДАХ-м итхъаматэу Сэхърэкъо Хъаути, «Адыгэ псалъэм» иредактор шъхъаІэу ХъэшІуцІэ

Мыхъамэт, КъБКъУ-м икІэлэе-гъаджэхэр, ДАХ-м игъэцэкІэ-кІо куп илІыкІохэр Иордани-ем, Турцием, Сирием, Израиль къарыкІыгъэ хъакІэхэр хэлэ-жъагъэх. Шэныгъэлэжъ советыр къызэлэузыхыгъэ Алътуд Юрэ кІэлэу адыгэ литературэм итхакІоу МэщбэшІэ Исхъакъ ищыІэныгъэ гъогурэ ли-тературэм зэрэфэлэжъагъэм-рэ нэлуасэ фишІыгъэх, джащ фэдэу икъэлэмыпэ къыпкІы-

гъэ тхыгъэхэмкІэ лъапкъ зэ-ныбджэгъуныгъэм, шэн-хабзэм, къэралыгъо Іофхэм фэльэкІы-рэмкІэ зэрэдэлажъэрэм къы-

зэрэуыгъоигъэхэр щигъэгъоза-гъэх.

Темыр Кавказым ис лъапкъ-хэм яшэн-хабзэхэм зыгъэужы-

жыгъэнымрэ ухъумэгъэнхэм-рэ илахышхо зэрахилъхъэрэм фэшІ Шытхъу тхылыр раты-жыгъ. Ащ ыпкъ кыкІэу гулпы-тэ къыфэзышІыгъэхэм иІоф-шлагъэхэм ахэль гупшысэмрэ лъапкыпсэмрэ ямэхъанэ къы-пкырыкІызэ, псэлъэ дахэкІэ къекІоІагъэхэм апашъхэ Мэщ-бэшІэ Исхъакъ къыщыгуцы-Іагъ.

ХъакІэм КъБКъУ-м ипащэ-хэм Шэныгъэлэжъ советым хэтхэм, къырагъэблэгъагъэхэм джырэблагъэ къыдэкІыгъэ, та-рихъ тхылыгъэ «Рафыгъэхэр» ыкІи «Хэхэсхэр» зыфиІорэ ро-манитІур зыдэтыр аритыгъ.

Адыгэ тхэкІошхор Джылахъстэней шагъэлэпІагъ

Гъэтхакэм и 27-м Тэрч районым иадминистрации зІукІэ гуапэ щырекІокІыгъ.

Адыгэ литературэм иклассик тхэкІошхо ыныбжъ мы илъэ-сым 85-рэ зэрэхъурэм фэгъэ-хыгъэ зэлукІэм къеблэгъагъэх ДАХ-м итхъаматэу Сэхърэкъо Хъаути, гъэзетэу «Адыгэ пса-лъэм» иредактор шъхъаІэу, Къэбэртэе Адыгэ Хасэм ит-хъаматэу ХъэшІуцІэ Мыхъамэт, КъБР-м ЛІышъхъэ чыпІэ поли-тикэмкІэ гъэорышІапІэм ипа-щэу Къожей Артем, Шэуджэн-цІыкІу Алай ыцІэ зыхъырэ фондым итхъаматэу Шэуджэн-цІыкІу Леонид, ДАХ-м игъэ-цэкІэкІо куп хэтхэу Иордани-

ем, Тыркуем, Сирием, Изра-иль къарыкІыгъэ хъакІэхэр.

КъекІоІагъэхэм шІуфэс гу-щыІэкІэ Тэрч район админист-рацием ипащэу Болэтыкъо Вла-димир закыфигъази, Адыгэ лъапкыр зыІэтэу, тилитерату-рэ зезыгъэужъэу, адыгэ тхы-дэм ишъыпкыагъэ романхэмкІэ къызыІотыкІырэ тхакІор зэря-хъакІэр лъэшэу зэригуапэр къы-Іуагъ. 2016-рэ илъэсыр Мэщ-бэшІэм и Илъэсэу ДАХ-м зэ-ригъэнэфагъэм, ежъ тхакІом осэшхо зэрэфашІырэм ишы-хъатэу, районым ис цІыфхэм

саугъэт лъапІэ фагъэхъазы-рыгъ — «Къалэу Тэрч ицІыф гъэшІуагъ» зыфиІорэ цІэр къы-фашІыгъ.

МэщбэшІэ Исхъакъ къырахы-гъэ гулпытэр зэригуапэр къы-Іуагъ. КІэлэеджакІохэм къа-шыгъэ къэгъэлэгъонхэм ягуа-пэу яплыгъэх, яхъакІэ лъапІэ иусэхэм къаджагъэх, игушы-Іэхэм арыл оредхэр къаІуа-гъэх, цІыф цІэрыІо тхэкІошхом фэгъэхыгъэу атхыгъэхэм аща-гъэгъозагъэх.

«Силынтфэ хэт бгырыс пчынапъэр» зыцІэ пчыхъэзэ-хахъэр дахэу, купкІ хэлъэу рекІокІыгъ.

НЭКІЭПЫДЖЭ Замир.

НыбжыкІэхэр гъогу хъугъэ-шІагъэхэм ащыухъумэгъэнхэр япшъэрылъ

Непэрэ мафэмкІэ мэхъанэшхо зІІэ Іофыгъоу «Ныб-жыкІэхэр гъогум щынэгъончъэу щызекІонхэр» зыфиІорэм Адыгеим истудентхэмрэ АР-м и Къэра-лыгъо автоинспекции икъулыкъушІэхэмрэ бэмы-шІэу тегушыІагъэх.

Гъэтхакэм 30-м щыІэгъэ Іоф-тхъабзэм хэлэжъагъэх Урысые Федерацием хэгъэгъу кІоцІ Іоф-хэмкІэ и Министерствэ гъогу-рыкІоныр щынэгъончъэнымкІэ икъэралыгъо инспекции АР-мкІэ

и ГъэорышІапІэ ипащэ игуа-дзэу Мамыекъо Казбек, Гъэо-рышІапІэм иотдел ипащэу Ви-талий Загайко, МРЭО N 1-м ипащэу Мамхыгъ Алай, Адыгэ Къэралыгъо университетым ика-

федрэ ипащэу Къурмалы За-ремэ, студентхэр.

Мамыекъо Казбек зэлукІэм къыщыгушыІэзэ, ныбжыкІэхэр зыхэфэрэ хъугъэ-шІагъэхэу гъо-гухэм атэхуэхъэхэрэр зыфэ-дэхэр къыІотагъэх. Ащ къы-зэриІуагъэмкІэ, гъорекІо илъэс 18 — 23-рэ зыныбжъхэм ялажъэкІэ Адыгэ Республикэм игъогухэм аварие 73-рэ атэху-хъагъ, ахэм нэбгырэ 19 ахэ-кІодагъ, 96-мэ шъобжхэр ате-щагъэхэ хъугъэ. НыбжыкІэхэм янахыбэм гъогум шэн-зекІокІэ дэйхэр къызэрэщызагъафэхэ-рэр, шъхъэІафэ зэрэхэмылпыр кІигъэтхыгъ Мамыекъом.

— НыбжыкІэхэм ахэтых ышІэзэ гъогурыкІоным ишап-хъэхэр зыукъохэрэр, адрэ гъо-

гум тетхэм шъхъэІафэ афэзы-мышІыхэрэр. Ащ фэдэхэм пхъэ-шагъэ хэлъэу тэдзекІон фае, — Іо Казбек.

Джащ фэдэу джэгухэм къа-щекІокІырэ машинэ зэхэтхэм ягугъуи зэхэхэм къыщашыгъ. Ащ фэдэхэм гъогурыкІоным ишапхъэхэр, гъогумэ атет та-мыгъэхэр аукух, къызепэчъэх, ащ шынагъоу къафихыын ыльэ-кІыштыр икъоу къагурыІорэп. Мыщ фэгъэхыгъэу Іофтхъа-бзэм хэлэжъэхэрэм видеокъэ-гъэлэгъоным ыкІи сурэтхэм рагъэплыгъэх.

Нэужым алъэгъугъэхэм гу-пшысэу аригъэшІыгъэхэмкІэ ныбжыкІэхэр зэдэгощагъэх. Ежъхэр зыхэфэгъэ гъогу хъу-гъэ-шІагъэхэр къалотагъэх.

ЗэлукІэр гъэшІэгъонэу кІуа-гъэ, студентхэм яупчІэхэм игъэ-кІотыгъэ джэуапхэр къэралы-гъо автоинспекцием икъулы-кышІэхэм къаратыжыгъэх.

КІАРЭ Фатим.

ГЪЭТЭРЭЗЫЖЫН
Тигъэзет иномерэу мэлыл-фэгъум и 1-м къыдэкІыгъэм ия 7-рэ нэкІубгъо ит статьяу «Сэмэркъэум икыогъуп» зы-

фиІорэм кІэтхэгъэ авторэу Бэдракъ Заур ычыпІэкІэ кІэ-тхэгъэнэу щытыгъэр Бэдракъ Заур. Авторым телъэу тыхэу-кыоныгъэ къытфигъэгъунэу.

Краснодар краимрэ Адыгэ Республикэмрэ зэкъошныгъэ-зэдэлэжьэныгъэ зызэдырялэр илъэс 20 хъугъэ

Народнэ депутатхэм я Краснодар край Совет, народнэ депутатхэм я Адыгэ хэку Совет япрезидентхэмрэ ягъэцкIэкIо комитетхэмрэ 1991-рэ илъэс-ым мэлылфэгъум и 2-м къалэу Краснодар зэхэсыгъо шызэдырялэгъагъ. Краснодар краимрэ Адыгэ автоном хэкумрэ экономикэмкIэ, культу-рэмкIэ, социальнэ лъэныкъомкIэ зэрэздэлэжьэштхэм фэгъэхьыгъэ Иофыгъом джащыгъум шытегу-щылэгъагъэх.

Адыгеир Краснодар краим кызырэхэжыбэрэм, Урысые Федерацием хэхьэрэ республикэ ар зэрэхьурэм япхыгъэу мы зэхэсыгъом крайми, хэкуми заявление шызэдаштэгъагъ. «ЗэдэгъушIу чыплэм — Пшы-зэ шьолъыр тэ бэшлагъэу ты-щызэдэпсэу, тапэки ащ тызэ-гъусэу тыщызэдэпсэушт, зэ-гъунэгъушIу зэфыщытыкIэхэр тапэки тазыфагу илыштых. ТикIэлэцIыкIухэмрэ ахэм кьа-кIэхьощтхэмрэ тилэпкхэр зэ-зыпхырэ шэн-хэбзэхэр лъарэ-гъэкулатэх, мы заявлениер ма-мырныгъэм, зэкъошныгъэм, зэ-гурьонигъэм, краимрэ хэкум-рэ ащыпсэурэ лъэпкхэм хэ-хьоныгъэ ашыным фэрэлорышI», — джащ фэдэ гушы-лэхэр заявлением хэтыгъэх. Адыгэ Республикэм инахыж-хэм я Совет хэтхэм азыныкIо нахыбэр мы зэхэсыгъом хэ-лэжьэгъагъ.

Зигугъу къэтшыгъэ тарихъ хъугъэ-шлагъэм ыуж илъэс 25-рэ тешIэжыгъ. Непэ тицыхэ телъэу къэтлон тлэкIышт а заявлением исатырэ пэпчъ зэрэтэрэзыгъэр уахтэм кызы-ригъэшъыпкъэжыгъэр. ЛъэпкIофхэр зэлызыгъэхьанхэу, рес-публикэм общественнэ-полити-кэ зыпкытыныгъэр шызыуко-нэу пылгыгъэхэм зыфэгъэхэр

къадэхьугъэп, ахэр зэрэмыгу-гъагъэхэу непэ тикъини зэдэ-тэлэты, тигушIуагъуи зэдэтэ-гощы, тызэрэздэлэпсэугъэу ты-къэнэжы. Ащ нэмыкIэуи хъун ылъэкIыштгъагъэп: сыда плэмэ адыгэхэмрэ урыс лъэпкым-рэ азыфагу ныбджэгъуныгъэ зилъыр лэшIэгъубэ хъугъэ. Ары пакIопышI, тизэфыщытыкIэхэм нахъ зятэгъэушъомбгъу, шэн-хэбзэшIухэр лъытэгъэкулатэх. Зэныбджэгъуныгъэ-зэдэлэжьэ-ныгъэ зэрэздэтилэщтым ехы-лэгъэ ЗээгъыныгъакIэм гъэ-рекIо тызэдыкIэтхэгъ. Народнэ хызмэтым иотраслэ пстэум-кIи, экономикэмкIи, культурэм-кIи, социальнэ лъэныкъомкIи ащ шырэгъуазэх. Адыгэ Рес-публикэм ипредставительствэу Краснодар краим иадминист-рации и Лышъхьэ дэжъ шы-лэм, ащ иофициальнэ лыкIоу Т. Э. Трахъом, Краснодар кра-им иадминистрации иполномоч-нэ лыкIоу Адыгэ Республи-кэм щылэ Н. М. Пивоваровым мы зээгъыныгъэм ипхыры-щынкIэ Иофышхо зэшIуахы. Пса-уныгъэм икъэухъумэнкIэ, куль-турэмкIэ, гъэсэнэгъэмкIэ, мэ-кью-мэщымкIэ, къушъхьэ курор-тэу «Лэгъо-Накъ» зыфиорэр зэдэгъэпсыгъэнымкIэ шьолъ-ритлуми язэдэлэжьэныгъэ лъа-гъэкулатэ. Бэдээр зэфыщыты-

кIэхэм тазыщытехьэгъэ лъэхьа-ным производствэм хэхьоны-гъэ егъэшIыгъэнымкIэ, уасэ-хэм ягъэнэфэн епхыгъэ поли-тикэм икыхьэхынкIэ, финан-с, хызмэт ИофшIэнымкIэ зэфэдэ еклолIакIэхэр кыхьэтхыгъэу зед-гъэсагъ. Типарламентхэр зээ-гъыныгъакIэм зэдыкIэтхэгъэх. Олимпийскэ джэгунхэр Шъа-чэ шыкIохэ зэхьуми, чылопс-тхьамыклагъом кыздихьыгъэхэр краим ирайон заулэхэм ща-дагъэзыжы зэхьуми зэкъош зэфыщытыкIэхэр тазыфагу зэ-рилъыр дэгъоу къэлэгъуагъ. Шьолъыритлумэ япрофессио-нальнэ художественнэ коллек-тивхэм зэгъусэхэу концертхэр кыизэдатых.

Пшызэ шьолъыр икъэзэ-кыдзэ и Мыекъопэ къутамэ Адыгеим шызэхашъжыгъ, къэ-зэкъ культурэмкIэ еджаплэхэм-рэ гупчэхэмрэ кышызэлуахы-гъэх, къэзэкъ оредым ифес-тиваль илъэс къэс республи-кэм щэкIо. Краим ипсэупIэхэу адыгэхэр жъугъэу зыщыпсэу-хэрэм общественнэ организа-циехэм, культурэ гупчэхэм ча-нэу Иоф ащашIэ, адыгабзэм изэгъэшIэнкIэ амалхэр ащы-зэрахьэх. Къалэу Краснодар иурамыбэмэ Адыгеим икъэра-лыгъо, иобщественнэ ИофышIэ цIэрылохэм ацIэхэр афаусыгъэх. Пшызэ шьолъыр иобществен-ность кыхьэлэжьэзэ, Ш. Хьа-хьуратэм, Хь. Къадэм, Л. Тра-хъом афэгъэхьыгъэ мыжъоб-гъу пхъэмбгъухэр къалэу Крас-нодар кышызэлуахыгъэх. Пшы-зэ шьолъыррэ Адыгеимрэ зэ-зыпхырэ лъэмыджхэмрэ гъогу-хэмрэ зэдагъэпсых. Нахыж-хэм яшэн-хэбзэшIухэр ныб-жыкIэхэм лъагъэкулатэх. Кра-им иобщественности, Адыге-им щыпсэухэрэми лъэшэу гу-хэкI ащыхьугъагъ краим иапэ-рэ губернаторэу, политик Iушэу,

Адыгеим лъытэныгъэшхо шы-зыфашIыштыгъэ Кондратенко Николай Игнат ыкъом идунай зэрихьожыгъэр. 2014-рэ илъэ-сым, Апэрэ Дунэе заор кы-зежыагъэр илъэси 100 зыщы-хьурэм ехьулэу, краим иоб-щественность ягъусэу Мые-къопэ районымкIэ хьулъфы-гъэхэм я Свято-Михайловскэ чылыс саугъэт цагъэуцугъ. Апэ-рэ Дунэе заом хэлэжыагъэхэм афэгъэхьыгъэ саугъэт Красно-гвардейскэ районымкIэ къуа-джэу Улапи бэмышIэу кышы-зэлуахыгъ. Къоджэ цыкIум шыщ-нэгъыри 102-рэ а заом хэлэ-жыагъ, лыхьужыныгъэшхо кы-зэрэзхагъэфагъэм фэшI нэ-бгырабэмэ Георгиевскэ къащ-хэмрэ Георгиевскэ медальхэм-рэ къаратыгъэх, къуаджэм шы-щэу СултIэнджерые Байзэт Георгиевскэ медали 4-ри кы-ратыгъ.

Адыгэ Республикэм и Лы-шъхьэу ТхьакIушынэ Аслъан Кытэ ыкъом митингым кышы-гушылэзэ кызырIуагъэмкIэ, а саугъэтыр тилыхьужъ тарихъ итамыгъэу шытышт, Урысыем илъэс кынхэр кызыекIум, ти-лэпкхэм азыфагу зэныбджэ-гъуныгъэшхо зэрилыгъэр кыт-кIэхьухьэрэ ныбжыкIэхэм аригъэшIэшт. Мы заом адыгэ-хэми, урысхэми лыхьужыны-гъэшхо шызэрахьагъ, псэемы-блэжыныгъэ ин кышызыха-гъэфагъ. Республикэм ипарла-мент зэригъэнэфагъэм тетэу Ионыгъом и 5-р Адыгеим икы-шъхьэчIэхэмрэ Пшызэ шьол-пыр икъэзэкъхэмрэ язэныб-джэгъуныгъэ и Мафэу илъэс къэс хагъэуэфыкIы.

Краснодар краим илIыкIо купэу Хэбзэихьухьэ ЗэлулIэм и Тхьаматэу Бекетов Влади-мир Андрей ыкIор зипэшагъэ-ри Иофтхьабзэхэм ахэлэжыагъ. Ащ зэрэхигъэуэфыкIыгъэм-

кIэ, Хэгъагур шъхьафит ашы-жызэ, урысхэми, адыгэхэми зы Иоф зэдызэшIуахыгъ, ти-лэпкхэм язэкъошныгъэ зэрэ-пытэмкIэ шысэшIухэр зэрэду-наеу рагъэлэгъугъэх. Джащ фэдэу ащ кызырIуагъэмкIэ, краим и Хэбзэихьухьэ Зэлу-кIэ зэрэщытегушылагъэхэм те-тэу Апэрэ Дунэе заом хэлэ-жыагъэхэм афэгъэхьыгъэ сау-гъэт къэкIощт илъэсым Крас-нодар кышызэлуахышт. Куль-турэм, хызмэтым афэгъэхьы-гъэ къэгъэлэгъон зэфэшъаф-хэр, адыгэ культурэм имафэхэр Пшызэ шьолъыр шызэхашэн-хэр, къэзэкъ культурэм има-фэхэр Адыгеим шызэхашэнхэр шьолъыритлуми хэбзэ шлагъо зэрафэхьугъэр, кощын Иофым ылъэныкъокIэ шьолъыритлуми кызыдыхахыгъэ хэбзэгъэуцу-гъэм нэмыкIхэм кызырэдэ-рагъэштагъэр ащ хигъэуэфы-кIыгъ.

Адыгэ Республикэм ина-хыжхэм я Совет хэтхэр плэ-лэзэ кIыхьэм телытэгъэ зээ-гъыныгъэм ипхырыщынкIэ Ио-фэу зэшIуахыхэрэм агъэра-зэх, Урысыем ишьолъыритIу, ахэм япредставительствэхэм япашэхэм, Пшызэ шьолъыррэ Адыгеимрэ яобщественнэ Ио-фышIэхэм къаджэх языпхыны-гъэ джыри нахъ зырагъэу-шъомбгъунэу. Краснодар кра-имрэ Адыгэ Республикэмрэ зы-чыгу — Пшызэ шьолъыр бэ-шлагъэу шызэдэпсэух, Урысы-ем ишьолъыр пстэухэмкIи ти-зэфыщытыкIэхэр шысэтехы-плэу хъунхэ фае. Республи-кэм кыпэгъунагъу нэмыкI шьол-пырхэми зэныбджэгъушIу зэ-фыщытыкIэу адытилэр дгъэпы-тэн фае.

Адыгэ Республикэм инахыжхэм я Совет итхьаматэу ГЪУКIЭЛI Нурбий.

ТыгъуакIохэр нахыбэ хъугъэх

Адыгэ Республикэм ихэбзэухъумэкIо къулыкъу-хэм япашэхэр зыхэлэжьэгъэхэ межведомственнэ зэхэсыгъо мы мафэхэм шылагъ. Ар зэришагъ АР-м ипрокурор шъхьаIэу Василий Пословскэм.

Тыгъон бзэджэшлагъэхэу АР-м шызэрахьэхэрэм якы-хэгъэщынкIэ ыкIи язэхэфын-кIэ пэшлорыгъэш Иофтхьабзэу хэбзэухъумэкIо къулыкъухэм 2015-рэ илъэсым зэрахьагъэ-хэм зэхэсыгъор фэгъэхьы-гъагъ.

АР-м ипрокуратурэ иотдел ипашэу Евгений Лесных кы-зэриуагъэмкIэ, мы Иофыгъоу зытегушылэхэрэм бэкIэ елпы-тыгъ криминалым ылъэныкъо-кIэ Иофхэм язытет зыфэдэр. Гушылэм пае, 2015-рэ илъэ-сым тыгъон бзэджэшлагъэу зэрахьагъэхэм япчъагъэ про-цент 24,7-кIэ нахыбэ хъугъэ. Ащ фэдэ бзэджэшлагъэу зэ-рахьагъэхэм якыхэгъэщынкIэ ыкIи язэхэфынкIэ хэбзэухъ-мэкIо къулыкъухэм ялофшIэн

блэтIупщыгъэхэр фэхьугъэх, пэшлорыгъэш Иофтхьабзэхэр икыоу зэрэзэхамышагъэхэм ишыхьат кIэхэу кызыфэкIуа-гъэхэм уагъэрэзэнэу зэрэщы-мытыр. Джащ фэдэу хэгъэ-гу кIоцI ИофхэмкIэ къулыкъум иоперативнэ-лныхьун ИофшIэн ылъэныкъокIи пшъэрылхэр зэ-рагъэцакIэхэрэм уигъэрэзэнэу щытэп. Ар кьеушыхьаты 2015-рэ илъэсым тыгъон бзэджэ-шлагъэу зэрахьагъэ ятIуанэрэ пэпчъ кычIамыгъэщыгъэу кы-зэрэнагъэр, къэплон хъумэ, кы-хагъэщыхэрэм япчъагъэ про-центи 6,9-кIэ нахъ макIэ хъугъэ. Мыекъуапэ имызакоу район-хэми мы лъэныкъомкIэ Иофхэм язытет щыдэгъушхоп.

Оперативнэ-лныхьун ИофшIэ-ным ылъэныкъокIэ хэбзэгъэ-

уцугъэр зэраукуагъэр дэгъэ-зыжыгъэным фэгъэхьыгъэ унашъоу прокурорхэм ашы-гъэхэм япчъагъэ 2015-рэ илъэ-сым процент 75-кIэ нахыбэ хъугъэ.

Тыгъон бзэджэшлагъэхэу агъэуэфыгъэхэм япчъагъэ зэ-рэхэхьагъэм лъапсэ фэхьу-гъэр бзэджэшлагъэхэр ыкIи правэуконыгъэхэр профилак-тикэ шыгъэнымкIэ хэбзэухъ-мэкIо къулыкъухэм ялофшIэн, япшъэрылхэр икыу фэдиэу зэрамыгъэцакIэхэрэр ары.

Мы гумэкIыгъор дэгъэзы-жыгъэным пае хэбзэухъумэ-кIо къулыкъухэм япашэхэм яунашъокIэ республикэм ит псэуплэхэр къаключьагъэх, еджа-плэхэм, ВУЗ-хэм ащеджэхэ-рэм адэгущылагъэх, пэшлоры-гъэш Иофтхьабзэхэр адызэра-хьагъэх. Зэфэхьысыжхэм кы-зэрагъэальагъорэмкIэ, ащ фэдэ еклолIакIэм шлогъэшхо къеты. Гушылэм пае, 2015-рэ илъэ-сым ищылэ ыкIи Ионыгъо мазэ-хэм Адыгеим тыгъон бзэджэ-шIэгъи 193-рэ ыкIи 176-рэ аща-

гъэуэфыгъагъэмэ, мы илъэс дэдэм иаужырэ мазэхэм бзэ-джэшлагъэхэм япчъагъэ зэха-пшIэу кышыкIагъ. 2016-рэ илъэсми Иофхэм язытет зыпкI-ит, щылэ мазэм гъогогъуи 138-рэ тыгъуагъэх, мээам а пчъа-гъэр 120-м нэс кыелыхыгъ. Бзэджэшлагъэу зэхафыгъэхэм япчъагъэ процент 57,7-м кIэ-хьагъ, 2015-рэ илъэсым мыщ фэдэ иуахтэ егъэпшагъэмэ ар проценти 6,5-кIэ нахыб.

КИАРЭ Фатим.

ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМКІЭ

Мэфэхьаблэ идэхагъэ хэхъо

Югославие хэгъэгоу шылагъэм ишъолтырзэ Косово къыкIыжыыхи, Хэкужъым къэзыгъэзэжыгъэ тилъэкъэгъухэр апэрэ илээсым Мыекьюапэ дэсыгъэх. Хабзэм икьюлыкъушIэхэр, лъэклI зилэхэр Iэпылэгъу къафэхъухи, къоджэ шъхьаф хъугъэхуэ зэрэщылэхэм югослав адыгэхэр рэгущох.

Къуаджэм Мэфэхьабл фау-сыгъ, Мыекьюапэ районым щэпсэух. ГукIэгъу зыхэлъ цыфхэм яшугъэкIэ мэщытыр, IээпIэ поликлиникэр, нэмыкIхэр ялэ хъугъэх. Нэбгырабэмэ унагъохэр ашIагъэх, сабыйхэр къафэхъугъэх. Лъэкъым ичIыгу лъапсэу щашыгъэр мэпытэ, Мэфэхьаблэ зеушъомбгъу.

Тыркуем, Израиль, Сирием, фэхъафхэм къарыкIыжыгъэ тилъэкъэгъухэр чылэм дэсых. Къоджэ псэупIэм ипашъу Хъэсани Мыхьамэт къызэрэ-тилуагъу, Мэфэхьаблэ игъэдэхэн зэкIэ дэхэм ялофэу алытэ, шыхьафхэр зэхашэх.

Джырэблагъэ зэрэугъойхи, чыгы 150-м нахыбэ Мэфэхьаблэ шагъэтысыгъ. Къоджэ дэхьапIэм дэж ахэр къышагъэкIыштых. Шыхьафым щызэлукIагъэхэм, Цейхэр, ГутIэхэр, Хъэсанихэр, Ацумыжхэр, Аба-

зэхэр, нэмыкIхэри ахэтлэгъуагъэх.

2015-рэ илээсым Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат Мэфэхьаблэ щышхэм залокIэм, къуаджэм чыгхэр шыгъэтысыгъэнхэм, фэло-фашIэхэм ягъэцэкIэн тегущылэгъагъэх.

Шыхьафыр къятэжы

— Мэфэхьаблэ хэхъоныгъэхэр ешIых, — къыщилуагъ джырэблагъэ шыхьафэу чылэм щызэхашагъэм Адыгеим лъэкпIофхэмкIэ, IэклIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэкъэгъухэм адырIэ зэлхыныгъэхэмкIэ ыкли къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхьаматэу Шхьэлэхъо Аскэр. — КIэлэцIыкIу джэ-гупIэм нэбгырабэ щытлэгъугъ. Гъогухэм язытет нахы-

шIу мэхъу, асфальткIэ апкIэх, псэупIэ унакIэхэр чылэм шагъэпсых. Адыгэхэр егъашIи чыгум дэлажъэх, чыгыхэр къагъэкIых, шыхьафыр дэгъу хъугъэу сэлъытэ.

Шхьэлэхъо Аскэри шыхьафым чыгъи гъэтысыгъ, мэфэхьаблэхэм ягухэлъышIухэр къадэхъунхуэ афэлъэлуагъ.

1998-рэ илээсым Адыгеим къэзыгъэзэжыгъэхэр къэтэшIэ-жыых. ЯлIакъокIэ Цейхэр къахэщыштыгъэх — япчъагъэкIэ анахыбагъэх.

— ТикIалэхэр республикэм щеджагъэх, альэ теуцауагъэх, — зэдэгущылэгъур лъегъэкIуатэ Цей Адамэ. — Адыгеим имызакъоу, Къэбэртэе-Бэлъ-къарым, Къэрэцъе-Щэрджэсым ныбджэгъухэр ащытилэхэ хъугъэ, ар тэркIэ гушIуагъо.

Къэзыгъэзэжырэр кIэгъожырэр

Ацумыжэ Айбек Израиль къышыхъугъ. НыбжыкIэ дэдэу тиреспубликэ къызэкIом, Кфар-Камэ ыгъэзэжыныу фэягъэп. Адыгеим щыпсэуэ Даурхэм япхъоу Нурыет шхьэгъусэ къыфэхъугъ, сабыйхэр зэдаплух.

Айбек ятэу Налчык Адыгеим дэгъоу щашIэ, илээс къэс къэкIо.

Айбек ипшъэшъэжыы игъусэу шыхьафым хэлэжыагъ, чыгыхэр агъэтысыгъэх. Къэбарэу къытфалотагъэр тчыгъу-пшэжыштытэ.

— Уятэжхэм ячIыгу чыгъу щыбгъэтысырэм рэхьатэу уебгукIон умылъэкIыштытэу къысщэхъу, — ело Ацумыжэ Айбек. — Чыгыхэр ины зыхъухэкIэ къуаджэм идэхьаплI къагъэдэхэшт.

Псэ къызыпагъэкIэрэ чыгыхэм мыIэрысэхэр, къужыхэр, чэрэхэр къапыкIэштхуэ мэгъгъэх. ГутIэ Рэмэдан къазгырыр ылыгъэу машэр ытIынэу зыгъэхазырзэ, къуаджэм ылыэ-ныккъокIэ лъагъэ. Чырбыщ пльыжхэм ахэшIыкыгъэ псэупIэхэр лъагъэх. Тиухэтэ ашIырэ унэхэм ятеплэ нэмыкIэу агъэлпсы — ащ зи мыхъун халъагъорэп, щылэныгъэм дырагъаштэу алытэ.

ГумэкIыгъохэр шагъэзых

Къуаджэм гумэкI имыла-хуэ къатIорэп. Стадионим,

нэмыкI псэуалъэхэм атегушылэх. Мыекьюапэ районым иадминистрация ипашэхэм мэфэхьаблэхэр алоклэх. Яфэло-фашIэхэм ягъэцэкIэн яхыплэгъэ хэклIплэхэр къызэдагъотынхэм пылтых. Псэу зашъохэрэм, фэхъафхэм нахъ кууIоу алы-лэсынхэ ямурад.

Хэт сьд къытилошты, тичыгу тызэрэщыпсэурэр, Косово щыкIорэ зэо-банэхэм такъыхэкIыжынымыкIэ Iэпылэгъу къытфэхъугъэхэр тарихым хэкIокIэштхэп, — къалуатэ гушылэр зэлэпахызэ мэфэхьаблэхэм. — Адыгеим и Апэрэ Президентэу Джарым Аслан, Чэмышъо Гъазый, нэмыкIхэр тичылэ дэхэм дэгъоу ашIэх, яшIушIагъэ агъэ-лэпIэ.

Адыгэ Республикэм ия 25-рэ илээс мэфэхьаблэхэр пэгъокIыхэзэ, къуаджэм игъэдэхэн, игъэкъэбзэн афэгъэхыгъэ Iофыгъохэр зэрэхъэх, мэфэкI зэхэхъэхэм ягуапэу ахэлэжъэ-щтых.

Сурэтхэр Мэфэхьаблэ щыкIогъэ шыхьафым къыщытетхыгъэх.

Адыгеир къахагъэщы

Урысые Федерацием 2006 — 2015-рэ илээсхэм физкультурэмкIэ ыкли спортымкIэ хэхъоныгъэхэр ышIынхэмкIэ мурадэу илэхэм ягъэцэкIэн хэгъэгум ишъолтырхэм зэрэщыкIохэрэр спортымкIэ Министерствэм зэфихысыжыгъэх. Адыгеир анахъ дэгъухэм ахалтыти, шIухьафтынхэр къыфашIыгъэх.

Я XII-рэ Дунэе къэгъэлъэгъонэу «Спорт» зыфилоу Москва щыкIуагъэм хэхъэрэ семинар-зэлукIэгъум Адыгеим физкультурэмкIэ ыкли спортымкIэ и Комитет итхьаматэу Хъасанэкъо Мурат хэлэжыагъ, шыхьафтынхэр къышчыратыжыгъ. Адыгэ Республикэм и Лы-

шхьэ ипресс-къулыкъу къызэрилопшыгъэу, спорт псэолъабэ аужырэ илээсхэм тиреспубликэ щашыгъ. Псауныгъэр зышагъэ-пытэрэ Унэхъоу физкультурэм зыщыпылыштыхэр къутырэу Гавердовскэм шагъэпсыгъ, къызэлэуахыным фэхъазыр. Шэпхъэ лъагэмэ адиштэу республикэм истадион Мыекьюапэ щашы, мыгъэ псэолъэшIхэм аухынэу щыт. Спорт щэрыонымыкIэ Унэхъо Мыекьюапэ и Кыблэ лъэ-ныккъокIэ шагъэлпсы. «Ледовый дворец» зыфилорэ унэ зэхэ-тыр республикэм щашышты, псэолъэшIхэм мыгъэ IофшIэнхэр аублэщтых.

Адыгэ Республикэм и Лышхьэ Урысыем спортымкIэ иминистрэу Виталий Мутко телефонкIэ зыфытеом, псэолъэшIхэм ягъэпсын зэрэлъы-кIуатэрэм, ахъэу апэлухьа-щым, нэмыкIхэм атегушылэ-гъэх. В. Мутко спорт псэуалъэхэм ащыц икызылухын фэгъэхыгъэ зэхэхъэм хэлэжъэнэу ти Лышхьэ къызэрэригъэблэ-гъагъэр пресс-къулыкъум къы-лопшыгъ.

— Урысыем ишъолтыри 9-у шIухьафтынхэр зыфашIыгъэхэм

Адыгеир зэрэхэфагъэм тигъэгу-шIуагъ, — къытилуагъ республикэм физкультурэмкIэ ыкли спортымкIэ и Комитет итхьаматэу Хъасанэкъо Мурат. — Республикэм истадион шхьа-лэ, стадионэу «Юностым», нэмыкIхэм хэгъэгу зэнэкъокъухэр ащызэхэащэнхэм фэхъа-зырых. Ти Лышхьэу Тхьаклу-щынэ Аслан, Правительствэм зэхэцэн Iофыгъохуэ зэрэхъэхэрэм яшIуагъэкIэ физкульту-рэмрэ спортымрэ апышагъэхэм япчъагъэ хэхъо, IофшIэ-ным, хэгъэгум икызухъумэн цыфхэр афэгъэсэгъэнхэмкIэ ГТО-м ишапхъэхэр зышырагъэ-кхухэрэ спорт зэнэкъокъухэр игъэклотыгъэу зэхэтэщэх.

Спортышхом пышагъэхэм зэнэкъокъухэм рекордхэр аша-гъэуцух, физкультурэр псауны-гъэм игъэлпытэн икыэкIуапI.

Кушхьэфэчъэ спортым, теннисышхом, псы спортым, нэмыкIхэм тиреспубликэ зыша-ушъомбгъу, лъэрычъэ спорт-ри тишъолтыр фабэ къылы-лэсыгъ. ЕгъэжэпIэшIухэм лъэ-псэшIухэр арэшых.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

ШІЭНЫГЪЭ ЗЭХЭСЫГЪУ

МэфэкI фaб

Гуманитар ушэтынхэмкI Адыгэ республикэ институту Т. КIэрашэм ыцIэкIэ шытым гъэтхашэм и 30-м Iофтхьэбзэ игъэкIотыгъэ шыIагъ. Ар мы институтым инаучнэ IофышIэ шъхьаIэу, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу, АР-м шIэныгъэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу, УФ-м Апшъэрэ сэнэхьат гъэсэныгъэмкIэ иIофышIэ гъэшIуагъэу ЕмтIыль Разыет Хьаджыбирам ыпхъур кызыхьугъэр илээс 75-рэ зэрэхьугъэм фэгъэхьыгъагъ.

Мэфэзэхьагъэр пэублэ гушылэ кызылэуиыгъ ыкIи зерищагъ институтым идиректорэу, филологие шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу **Бырсыр Батырбий**.

— Разыет IофшIэгъэ ини иI, цыфыгъэ дахи хэлъ, лъытэныгъэ ин пстэуми фытиI, — кыIуагъ Батырбий. Зипэщэ коллективым гушылэ фабэхэр зэрыт мэфэкI тхылъэу фиgъэхьа-зырыгъэмрэ ахьщэ шлухьаф-тынымрэ фиgъэшъошагъ.

Iофтхьабзэм гъэсэныгъэ ыкIи шIэныгъэ системэм хэт IофшIа-

сым мы тиэрэкIэ кыщегъэ-жыагъэу ыныбжъ кызыралыгъ-тэрэр) игушылэ кыщыхигъэ-щыгъ. Плъапсэ нахъ лшIэ къэси, лъапкъ шъхьэлъытэжъми зэрэхьагъэр кыIуагъ.

ЕмтIыль Разыет ежъри я 6-рэ классым исэу зэрэригъэ-джагъэр, Разыет Къэбэртэе кыралыгъо университетыр кыIу-уи, икьуаджэ кызырэкIожыгъагъэр, иурокхэм зэрягугъу-щтыгъэр, тарихьымкIэ апэрэ кружокыр зэрэзыхищэгъагъэр, зыкъаригъэплъыхьанэу кьалэм апэрэу Разыет зерищэгъагъэ-хэр ыкIи «Война и мир» зы-филорэ фильмэм зэрэплъыгъа-гъэхэр непи зэрэщымыгъу-пшэхэрэр, IэшIу-IэшIоу а зэкIэ-ри ыгушъхьэ зэрэтэльыр кыIуагъ.

Шынджые цыфышхуабэу кыдэкIыгъэхэм — Бэгугъэ Ахьмэд, Цэй Ибрахимэ, Цэй Унае, Трахъу Лыу, Мамый Ерэд-жыбэ, Кинжалова-Магомаева Айщэт (Муслим Магомаевым янэ), афэдэ къабзэу, ЕмтIыль Разыет мы сатыр шIагъом ифэшъуашэу зэрэхигъэуцорэр

Трахъу Аслъан ипсалэу шыкIи-гъэтхьыгъ, ыгу кыдэлэу пса-уныгъэкIэ, гъэхьагъэхэмкIэ, тхьагъокIэ, гушIуагъокIэ фэлъ-Iуагъ.

Шынджыеу, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм финанс-бюджет ыкIи хьакъулахъ поли-

тикэмкIэ и Комитет итхьаматэу **Мырзэ Джанбэч** игуапэу гушылэр лъыгъэкIотыгъ.

— Тэ, шынджыехэмкIэ, не-пэ тимэфэкI ин. Къуаджэм кы-дэкIыгъэ цыфышхохэм тарэ-гушхо, ахэм ащыщ тикласэу, тильаплэу ЕмтIыль Разыет. Сэ сыригъэдженэу мыхьугъэми, ишIушIагъэ зынэсырэр сэшIэ. Разыет кызыхьэхьыгъэ уахъ-тэр кыныгъэми, ушъхьагъун-чъэу а зэкIэ кызылэпчыгъ, бэ фызэшIокIыгъэр. Шъуиунагъо тэшIэ, шъуицыфыгъэ тыщыгъуаз, уигупсэ пхъорэльфхэр си-ныб-джэгъух, Разыет, — ыIуагъ, шIоу шылэ пстэумкIэ Мырзэр фэхьохьугъ ыкIи ЕмтIыль Ра-зыет АР-м и Къэралыгъо Со-

вет — Хасэм и Шытхъу тхылъ-фиgъэшъошагъ.

МэфэкIым хэлэжыагъ ыкIи кыщыгушылэ Адыгэ Респуб-ликэм гъэсэныгъэмрэ шIэны-гъэмрэкIэ министрэм игуадзэу **Къэрэтэбан Махьмудэ**. Зыфэ-гъээзэгъэ министерствэм ыцIэ-кIэ гушылэ дэхабэ зэрыт рэ-зэныгъэ тхылъыр ритыгъ.

Шынджые кьоджэ псэуплэм ипашэу **Пратэкьо Муслим** кьоджэдэхсэм ацIэкIэ гум кы-кырэ псэлэу фабэкIэ Разыет зыфиgъэзагъ. Иадыгэбзэ ны-дэльфыбзэкIэ гуклэгъу-гукъэ-бзагъэр кьобэкIэу, кыхьэщэу, Разыет псауныгъэ, рэхьатныгъэ иIэу джыри илээсыбэрэ да-хэу илэпкъ фэлэжъэнэу фи-луагъ.

Мыекъопэ машинэшI заво-дым игенеральнэ директорэу, техническэ шIэныгъэхэмкIэ док-торэу, профессорэу **ЕмтIыль Зауркъан** ежъ кьэклонэу мы-хьугъэми, игупсэ Разыет имэ-фэкI иныкIэ кызырэфэгушIор-рэр зэрыт тхылъыр кыфари-гъэхьыгъ.

МэфэкI зэлүкIэм хэлэжъэхэ-рэр шIэныгъэ институтым изэ-хэхьэплэ унэшхо чIэзэрэгъа-фэщтыгъэхэп. Ахэм хэти Ем-тIыль Разыет дэгъоу зымы-шIэрэ, шъхьэклафэ фэзымы-шIэрэ ахэтыгъэп.

Институтым литературэмкIэ иотдел инаучнэ IофышIэ шъхьа-лэу, филологие шIэныгъэхэмкIэ докторэу **Мамый Руслъан** игушылэ клэкIыгъэми, фэбагъэ хэлъыгъ. Разыет гъэсэныгъэу, щэлэгъэу илэм шIур бэу кы-зырэкIэкIыгъэр кыIуагъ, да-хэу фэхьохьугъ.

Зэхьагъэм хэлэжыагъэх ыкIи кыщыгушылэгъэх Разыет Адыгэ къэралыгъо университетым щы-ригъэджагъэхэу, непэ шылэны-гъэм дахэу хэуцугъэхэу, гъэ-сэныгъэ гъогур лъызыгъэкIуа-

тэхэу АКЪУ-м тарихъ зэхэ-тымкIэ кафедрэм ипрофессо-рэу, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ докторэу, апэрэ чIэтIупщы-гъом щыщыгъэу **ЦуукI Анже-лэ** ыкIи Ханскэ гурыт еджа-плэу N 23-м тарихьымкIэ икIэ-лэгъаджэу, университетыр кьэ-зыухыгъаплэу Яхьулэ Сюзан-нэ. Яклэлэгъаджэу ЕмтIыль Разыет ыпкъ кыкIэкIэ, егъэ-джэн сэнэхьатым ишъэфхэр кызыралэкIэхьагъэхэр, ицIы-фыгъэкIи, илэкIэ-шыкIэкIи, сьд фэдэрэ лъэныкьокIи узыкIы-рыплъынэу алытагъ, «тхьауе-гъэпсэу» иным, рэзэныгъэ гу-шылэхэр игъусэхэу кыралыа-гъэх, кьэгъэгъэ Iарамхэр ра-тыгъэх.

ШIэныгъэлэжъым имэфэкI ин фэгъэхьыгъэ зэхьагъэм кыIо-тыкIын шъхьалэр «ЕмтIыль Ра-зыет ищылэныгъэ ыкIи итвор-ческэ гъогу» зыфилорэр кы-щишIыгъ тарихъ шIэныгъэхэм-кIэ докторэу, институтым та-рихьымкIэ иотдел ипашэу **Ацу-мыжъ Казбек**.

Разыет шIэныгъэхэр зыщы-хагъэхьорэ институтэу илээ-сыбэрэ Iоф зыщишIагъэм ды-лутыгъэу, дэгъоу зышIэу, Мос-ковскэ клэлэгъэджэ къэралы-гъо университетым иIофышIэ шъхьалэу **Едыдж Аминэт** Iо-фымкIэ гумызэгъэу, чанэу, мы-пшъыжъэу зэрэщытым кыте-гушылэу, псауныгъэкIэ фэлъэ-луагъ.

Джащ фэдэу юбиларым фэ-гушIуагъэх Шынджые гурыт еджаплэр кьэзыухыгъэхэу, не-пэ Мыекъопэ кьэлэ судым иотдел иIофышIэу **Трахъу Гош-нагъо**, шIэныгъэлэжъэу **КIэсэ-бэжъ Нэфсэт**, шIэныгъэ ин-ститутым инаучнэ IофышIэ шъхьалэу, филологие шIэныгъэ-хэмкIэ кандидатэу **Агъыржъа-нэкьо Симхъан**, иунэкьощэу республикэ гимназиеу N 1-м тарихьымкIэ икIэлэгъаджэу **ЕмтIыль Юсыф** ыкIи Разыет ышнахьыкIэ иныбджэгъу дэ-дэу, яунагъокIэ ныкьылыф-ы-чеслау фагъадэрэ **Шъаукьо Вя-чеслав**.

Бэмэ кызыралыагъэу, Iоф-шIэкIошху, клэлэгъэджэ-мето-дист, тарихъ шIэныгъэлэжъ дэ-гъу ЕмтIыль Разыет.

ЫгукIэ шIоигъоу кыыхыгъэ клэлэгъэджэ сэнэхьатым зэрэфэшъыпкьэр иIофшIэгъэ хэ-утыгъэ пчъагъэхэмкIи, итхылъ-хэмкIи мафэ кьэс иIофшIэн-кIи кьегъэшъыпкьэжъы. «Зиоф зыгъэшIурэр цыфхэм якIас» — ело гушылэжъым, ар шъып-кьэ дэд.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтхэр тезыхыгъэр Iэшъы-нэ Аслъан.

плэхэм, коллективхэм къары-кыгъэхэр Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэцэкIаIохэм ащыщ-хэр, юбиларым иIофшIэгъу-хэр, икьоджэгъухэр, илахьылхэр зэрэхэлэжъэхэрэр кыIуагъ, пстэуми апэу гушылэр ритыгъ Адыгэ Республикэм и Апшъэрэ Хьыкум итхьаматэу, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу **Трахъу Аслъан**.

Трахъу Аслъан шIуфэс сэлэм зэлүкIэм хэлэжъэхэрэм кьа-рихыгъ. Непэ зыфызэхьагъэхэр икьуаджэу Шынджые щыщ адыгэ бзылфыгъэ гъэсагъэу, кьуаджэмкIэ апэрэ шIэныгъэ-лэжъэу зэрэщытыр зеригуапэр кIигъэтхьыгъ. Къуаджэу Шынджые ижъырэ адыгэ лъапкьым илээу хэзымгъэкIокIэрэ ныб-жъышхо зэриIэр (210-рэ илээ-

ТЕАТРЭМРЭ УАХЪТЭМРЭ

Клочэ лъэш хэлъ

Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахымэ ыцккэ щытым ирепертуар адыгэ драматургиерэ урыс ыккI дунэ классикэмрэ здыхэтынхэр творческэ нэ-шэнэ шлагбо хуыгъ. Илъэс зэфэшхьафхэм адыга-бзккэ классикэм кыыххыгъэ пьесабо театрэм ща-гъуцугъ.

Джы Испанием иклассикэу Федерико Гарсиа Лоркэ итрагедиеу «Кровавая свадьба» зыфилоер тисценэ кыитехьагъ. Адыгабзэм изылыхьагъер усаклоу Емыж Мулиэт, цIэу фишыгъэр «Лышлэжъ». Лоркэ итрагедие ятлонэрэу агъуцугъ. Апэрэр илъэс 40 фэдизккэ узэккIэлэбэжымэ, режиссер ныбжьыккIэу Нэгъой Инвер урысыбзккэ ыгъуцугъагъ. Лоркэ идраматургие титеатрэ кызырэкIурэм ар ичыс.

Игъо шыпккэу а пьесэр театрэм кыыхыгъ. Сыда плэмэ артист ныбжьыккIэмэ ар атегъэпсыхьагъ. Театралънэ институт ужым илъэсипш хуыгъу сценэм тетхэм яшлхьафтынэу спектаклыккIэр пльытэн пльэ-кышты. Зыгъуцугъэри режиссер ныбжьыккIэу Налшык кы-кыгъэ ЕмкIужь Андзор. Спектаклыр зэгъафэгъу, драматизмэгъэшхо хэлъу гъэпсыгъэ. Узэлъызыубытырэ кIуачIэ кы-фигъотын ыльэккыгъ. А кIуачIэр кызыпккырыккIэр персонаж шхьалэхуэу Ныр, ащ ыккIу, къэцэныр, Леонардо. Адрэ пстэури ахэм кыяшлэккыгъэх.

Ным ишлэ хэлъу ыккIо кбещэ. Нысэщэ джэгум ижъотыплэм зегорэм нысэм ипсэлъы-хьощтыгъэу джы шхуэи кIали зилэ хуыжыгъэ Леонардо емыжэгъахэхуэу кыакIуи, кыах-хьагъ. Къэзыщэгъэ кIалэм ятэрэ ышнахыжырэ ыпалоккэ зэкIодыплэгъэхэ унагъом ар щыщ. ГъэбыллыгъэккIэ нысэр ахещышъ, ишыпллэ дэсэу кIетху-жы. Шхьаклоу кыырахыгъэм, ятэрэ ышырэ ялышлэжъ афэшI ным ыккIо алырегажъэ. КIалэр елбэтэу мэшэсы, кбегъотых, шхьэжыеккIэ зэаохэзэ тIури зэрэулыжы. Джаруэщтэу нысэщэ джэгур лышлэжыккIэ зблэхуыгъэ мэхуэ.

Режиссерымрэ артистхэмрэ зегурылохуэу творческэу Iоф зэрэзэдашлагъэр спектаклым нэрылгъэу кыпфешы. Нымрэ нысэмрэ ярольхэр пьесэм ыкупкI лылэсхуэу артисткэхуэу Хьэлэщтэ Саныетрэ УайккыккIо Асыетрэ кыашых.

Ным ыгу щыхуэрэ-щышлэ-рэр, хьазабэу зыхэтыр зэрэ-

зехишлэрэ драматизмэгъэ лъэш хэлъу Хьэлэщтэ Саныет кбегъэлагъо. Ишхьэгъусэрэ ыккIорэ бэрэ ягууэ ешы. Ащ пэпчъ гумэкIыгъошхо хэт, дэй горэм ежэ пшлшы. Ары зэрэхуэрэри. ЫккIо заккIоу кбэнагъэм инысэщэ джэгу хьадагъэккIэ зблэхуыгъэ хуэнэу ыгу кырыло-щтыгъэм фэдэу кыышгъэхуэу артисткэм фэлэпэлэсэу кбешы.

Сыд пае ыккIо алыригъэ-жыагъа? — пIоу зыфэбгъэу-цужьрэ упчIэм иджэуапи зэотыжы. Сценэм щытлэгъурэ ныр нэмыккIэу зеклон ыльэккы-щтыгъэл — джащ фэдэ шлэш-хуыныгъэ кыпхелъхэ. Мы ро-лымккIэ трагедийнэ артисткэ шыпккэу зэрэщытыр Хьэлэ-щтэ Саныет кыыгъэлэгъуагъ.

Артисткэу УайккыккIо Асыет лъапсэм нэс чIэлэбэзэ, къэ-щэнэу нысэ насыпчынчэ ху-гъэм иобраз кыытын ыльэ-ккыгъ, режиссерым ыгъэнэфэгъэ роль къэшлэккIэр дэх имы-лэу ыгъэцэкIагъ. Ежэ паеккIэ инэрылгъэу кIэлитIоу зэрэу-ккыжыгъэм илажэу хэлъыр кызырэгурылорэм ишыхьат ным кыулынуэ елъэуэз, шхь-жыер зэрэлэккIилъхэрэр. Ны-сэм имысагъэ зэрэзыдшлэжы-рэр еIоплэлэ имылэу актрисэм пшлэш ыгъэхуэу кбешы.

УайккыккIо Асыет сценэм зытет илъэси 10-м кыкIоцI мыр яцэнэрэу трагедийнэ роль кышлшыгъ. Апэрэр илъэс заулэ-

ккIэ узэккIэлэбэжымэ, Натхьо Къадыр ипъесэу «Мэдэя» зы-филоу режиссерэу ТхьакIумэ-щэ Налбый ыгъуцугъэм кыы-щишыгъэ Мэдэер ары. Асыет трагедийнэ образ куухэм зафигъэзэнымккIэ ар егъэжэ-плэшлэу зэрэхуыгъэр кбэнэфагъ. Ролыр фаукIочыгъ, ыгу щыщ Iахь хилхьэзэ кызырешы-гъэр кыыхэщы.

Артистхуэу Жьудэ Аскэрбий-рэ Мурэтэ Рустэмрэ кыашырэ рольхуэу псэлъыхьомрэ (ным ыккIо) Леонадрэ ятеплэккIи, язекIоккIэ-гъэпсыккIэ кыкIу шыпккэу гъэпсыгъэх, испан шыкIэм итых.

Iофшлэгъэ дэгъухэр спектак-лым щыряIэх ХьатхьакIумэ Аскэрбий, Кушъу Светланэ, Къуижэ Людмилэ, Бэрэкъэе Заремэ, КIэмэщ Разыет, Ор-дэн Фатимэ, Даур Жаннэ, Бо-лэккIо Адамэ, Евгения Арзу-мановам, Бэгъушъэ Анзор, Хьакъуй Андзаур. Актер ан-самблэ пшхьалэ спектаклым щызэгъэуIугъ.

Мэхьэнэ купкIэу спектаклым илэр къэзыгъэлэгъорэ сценэ-ккIэ еухыжы. Зыгу зэгъуоты-ным нэсыгъэ нымрэ имысагъэ пае зыпсэ харигъэхыным кIэ-лэлэурэ нысэу къэзыгъэзэжы-гъэмрэ аккIыб зэфэгъэзагъэу, апллэлухэр пытэу зэнэсхуэ, зы-пари амыложьэу, анэпсхэр къ-жыуухуэу псэ зыпыт статуем фэдэу щытых. Узэригъэгупшы-сэрэр чэтэ кIэлъыккыгъэр гу-ихуэу ашхьагъ зэрэщыкIемы-шлэжыгъэщтыр ары. Лы зэ-рамыгъэчэжыщтым игугъаплэ ащ кбеты.

Спектаклым игъэуцун дэлэ-жыгъэ пстэуми гущылэ фабэ кыалэжыгъ. Музыкалынэу зэ-зыгъэфэгъэ Къытэ Тимур спек-

таклым драматизмагъэу хэлъыр нахь гъэлъэшыгъэнымккIэ твор-ческэ Iэпылэгъушлэу режиссе-рым фэхуыгъ. МыщккIэ шылэ-маккэр кыклоу агъэфедэгъ. Хо-реографэу Исуп Аслъан музы-кэм дезыгъэштэрэ испан ыккIи адыгэ къэщыо зэхэпхьагъэр фэкъулаеу ыгъуцугъ, артист-мэ дэгъу дэдэу кыаригъэшлэгъ.

Художественнэу спектаклыр зыгъэкIэрэкIагъэр Сихуэ Рэмэ-зан. Сценэм зыпари лые тыри-гъуэуагъэп. АртистхэмкIи ре-жиссерымкIи Iэрыфэгъу. Сценэм ыбгъуитIуккIэ креслэ зырыз ны-лэп щытыр. Ахэр цIыф Iэгум фэдэу шыгъэх: Iэгум уетIысхэ, Iэхуамбэхэр егъэкIыплэх. Ар трагедием кыпккырыккIэрэ об-разнэ-символическэ кбэтыккIэ гъэшлэгъонэу агъэфедэгъ.

Испан лъэпкъ гупшысэм те-гъэпсыккыгъэх цыгынуэ ащыгъ-хэр. Художникэу Даур Люд-милэ ыналэ анахьэу зытыри-гъэтыгъэр пльыжымрэ шлу-цIэмрэ зедигъэфедэзэ ыфэлэн-хэр ары. АщккIэ спектаклым дэгъоу дыригъэштагъ.

Шьолъырхэм азыфагу я V-рэ фестивалэу «Наш Кавказ-ский меловой круг» зыфилоу Мыекъуапэ щыкIуагъэм «Лы-шлэжым» гъэхьагъэ щышыгъ. «Спектаклэ анахь дэгъу» ыккIи «Сценографии анахь дэгъу» зыфилохэрэмккIэ кыыхагъэщыгъ. Жюрий игъо ыльэгъугъ спек-таклыр Урысыем итеатралъ-нэ фестиваль анахь хэхыгъэу «Золотая маска» зыфило-рэм хэгъэлэжэжыгъэнэу. Театрэм ар фызэшлэуагъэ игугъаплэ щыI. Арэу зыхуыккIэ, спектаклыр джыри нахь гъэлъэшыгъэнэу фае. Мыщ фэдэ лъэныккыох аналэ зытырызгъадзэ сшлэи-гъор: къэ-зыщэгъэ кIалэмрэ Леонадрэ зэрэзэаохэрэр зэпыщыгъащэ хуыгъэ, спектаклым иритмэрэ истилистикэрэ еуккIо. Сценэ зырызхэр статичнэх. Музыкэр лъэш дэдэу зыщатIупшырэ чы-плэхэр кыыхэфэх, сценэм щы-хуэрэр зэхэпшIэнымккIэ ащ иягъэ кбэкIо. Артистхэм анагъ-хэр ыккIоу амыгъэххуэу кы-хэккIы, пльэгъухэрэп. Къалорэр зэхэмыхуэи мэхуэ. Мыхэр Iо-фыгъо шхьалэхуэу щымытхэ-ми, аналэ тырадзэмэ спекта-клымккIэ нахьышлэу зэрэхуыщтым уехуырэхышэнэу щытэп.

ИкIэухым кыыхэзгъэщмэ сшлэи-гъор Лъэпкъ театрэм Iоф-шлэгъу «Лышлэжъ» зыфило-рэмккIэ Адыгэ Республикэм итеатралънэ искусствэ хэхьо-ныгъэ егъэшлэгъэным илахы-шлэу зэрэхилхьагъэр ары. Фе-стивалэу «Золотая маска» зы-фило-рэм хэлэжыэн ыльэккынуэ, гъэхьагъэ щышынуэ театрэм тыфэлъало.

ШХЬАПЛЭККIО

Къэсэй.

Театровед.

Сурэтхэр тезыхыгъэр Ем-тыль Нурбий.

Апэрэу аратыгъэх

Адыгэ кбэралыгъо университетым социальнэ технологиехэмккIэ ыккIи туризмэмккIэ ифакультет экскурсоводхэр зыщагъэхьазырхэрэ хэушхьафы-ккIыгъэ курсхэр апэрэу кыыщызIуахыгъэх. Ащ щеджагъэхэм удостоверениехэр ыккIи сертификат-хэр бэмышIэу торжественнэ шыкIэм тетэу араты-жыгъэх.

Адыгеим зыщызыгъэпсэфы-нэу кыаклохэрэм япчъагъэ хэ-хьо зэпыт, ау шIэныгъэ дэгъу ыккIи Iэпэлэсэнныгъэ зилэ экс-курсоводхэр тфэмакIэх.

— ЗеклонымккIэ агентствэхэм ялыкIохэм, ауштэу зызыгъэ-псэфынэу кыкIуагъэхэм зы-кытфагъэзэнэу рагъэжыагъ, — кбелуатэ факультетым идека-

нэу Ахьтэо Руслъан. — Рес-публикэм иккэбар шыпккэ тэрэзэу кбэзылэотэн цIыфхэр тищыкIагъэхэ хуыгъэ.

Апэрэ экскурсоводхуэу еджа-плэр кбэзыуыхыгъэхэр нэбгырэ 14 (ильэс 20 — 30 аныбжъ) мэхуэх. Ахэм туризмэм ыльэ-ныккыоккIэ Iоф ашлэнэу фаех. Тыгъэгъазэм кыщегъэжыагъэу мэзаем нэс сыхьат 72-рэ ху-рэ курсхэр акIугъэх. ШIэныгъэ-лэжхэм, зеклоным ыльэныккы-ккIэ специалистхэм, музейхэм ялофышлэхэм рагъэджагъэх.

— Тыналэ анахьэу зытед-гъэтыгъэр, — еIо Ахьтэо Рус-лъан, — туристэу кыаклохэрэм

ашлогъэшлэгъоныщт кбэбархэм яшыпккыапл, тарихым кыых-хыгъэ пычыгъохэр нахь тэрэ-зэу зэрагурыдгъэлэщтхэр, рес-публикэм щыпсэухэрэм яшэн-зэхэтыккIэхэр, яхабзэхэр зэра-лэйдгъэлэсыщтхэр ыккIи чIыо-псым, археологием ясаугъэт-хэр ядгъэлэгъуныхэр ары.

Курсхэм ащеджэгъэ нэбгы-рэ пэпчъ программэ шхьаф кыыгъэхьазырыгъ, анахь дэ-гъухэр зэнэкъоккIэ кыыха-хыгъэх. Мэлылфэгъум и 1-м кыыщыублагъэу кыкIэлъыкло-рэ еджэгъур рагъэжыагъ.

АР-м туризмэмккIэ ыккIи ку-рортхэмккIэ и Комитет итхьа-

матэу Къэлэщэу Инвер зэри-пльытэрэмккIэ, илъэс кбэс мыщ фэдэ кадрэхэм ягъэхьазырын нахь Iофыгъо шхьалэ мэхуэ. Туризмэм ыльэныккыоккIэ уха-зырыныгъэ дэгъу зылэкIэлэ ыккIи квалифицированнэ Iофышлэхэр тищыкIагъэх. Арышъ, курсхэр — егъэжэплэшлэу кбодыех. Гъэ-сэнныгъэ куу нахь ябгъэгъоты-ным пае экскурсовод-зещакIор сэнэхьатхэм ахэгъэхьэгъэныр федеральнэ кбулыккыу рыху-хьан фае. Мы еплъыккIэр шьол-пыр зэфэшхьафхэм зыдалы-гъэу кыгущылэх, Адыгеими ащ дырегаштэ.

ИШЬЫНЭ Сусан.

КУШЪХЪЭФЭЧЪЭ СПОРТЫР

Жыбгъэм пэшлуклох

Урысые Федерацием ибылфгыгъэхэм кушъхъэфэчъэ спортымклэ язэнэкъокъу Адыгэ Республикэм игъогухэм ащкълэ. Мэлылфэгүм и 1-м ыклэ и 3-м Елизавета Ошурковам зэлуклэгүхэм теклоныгъэр къащыдихыгъ.

Километри 105-рэ хурэ го-гур бзылфгыгъэхэм Мыекълэ районым къыщачыгъ. Адыгэ Республикэм кушъхъэфэчъэ спортымклэ иклэлэцлык-ныбжыкълэ спорт еджаплэ зыщыгъэсэрэ Елизавета Ошурковам сыхъати 2-рэ такык 44-рэ, нэгъэуплэ-плэгү 46-клэ гогуанэр къычъи, апэрэ чыплэр къыдихыгъ. Адыге-им щыщэ Светлана Василье-вар ящэнэрэ хъугъэ. Купым хэ-

тыгъэ Наталья Боярскаям ятло-нэрэ чыплэр къыдихыгъ.

Тхъаумафэм Мыекълэпэ и Къохъаплэ бзылфгыгъэхэм, зы-ныбжы имыкыгъэхэм язэлуклэ-гүхэр щызэхашагъэх. Бзылфгы-гъэхэм язэнэкъокъу уеплынклэ нахъ гъэшлэгъонэу щытыгъ. Ели-завета Ошурковам пэшлорыгъэш зэлуклэгүхэм очко 15 къащи-хыгъ, ау апэрэ чыплэм фэбэ-нэнымклэ ар мэкълалыу щытыгъ.

Калашеевар, Боярская, нэмык-хэри Ошурковам ыпэ ишыгъэх.

Спорт еджаплэм зыщыгъэсэ-хэрэр, спортым пыщагъэхэу зэ-нэкъокъум еплыхэрэр, тренер-клэлэгъаджэу Алексей Войно-выр Е. Ошурковам екуохэзэ, «ямыгъэхъ» ралоштыгъ, лэгү фы-теоштыгъэх. Елизаветэ зэнэкъо-къум иклэх лэлэсэныгъэ ин къыщыгъэлэгъуагъ. Очко 29-рэ ригъэкъуи, апэрэ чыплэр къы-хыгъ. Калашеевармэ Боярска-ямрэ тыжын ыкли джэрз ме-дальхэр ахыгъэх. Адыгеим испортсменкэу Светлана Васи-льева медальхэр къыдэзыхы-гэмэ бэп ауж къызэринагъэр.

— Жыбгъэм, ошхым апэшлук-лонхэ фаеу уахтэ къыхэкълэ, — къытилагъэ республикэм ку-шъхъэфэчъэ спортымклэ иклэлэ-цыкы-ныбжыкълэ спорт еджаплэ

идиректорэу Анатолий Лелюк. — Урысыем ишъолпыр 40-мэ къарыкыгъэхэр Адыгеим щызэ-нэкъокъух.

Краснодар краим, Санкт-Пе-тербург, Чита, нэмыкхэм яспорт-сменкэхэм Адыгеим игъогухэр агу рехых, медальхэм яшъып-кэу афэбанэх.

— Лъэшэу сафэраз лэгү къыс-фытеохэрэм, ситренер-клэлэгъа-джэу Алексей Войновым, — къы-тилагъэ Елизавета Ошурковам. — Ахэр гуклэ зэрэсигъусэхэм ишлугъэкълэ медальхэр къыдэс-хыгъэх.

Спортсменкэхэр тыгъуасэ Мые-кълэ районым щызэнэкъокъу-гъэх.

Сурэтхэм арытхэр: **зэнэкъо-кълэр Мыекълэпэ щкълэ; Ана-толий Лелюк теклоныгъэр къы-дэзыхыгъэмэ афэгүшлэ.**

ЕВРОПЭМ ИЗЭЛУКЛЭГҮХЭР

Францием щыбэнэшт

Европэм самбэмклэ изэлуклэгүхэр Францием икълэлэу Тулузэ мэлылфэгүм и 6 — 10-м щызэхашы-пыхыгъэ ныбжыкълэ ко-мандэ хэтэу Мерэм Дамир медальхэм афэбэнэшт.

Джыракъые шаплугъэ нарт шаор илээс 21-м нэс зыныбж-хэм янэкъокъушт. Урысыем иныбжыкълэхэм язэлуклэгүхэм Д. Мерэмым тыжын медальыр къащыхы, Францием клонэу фит-ныгъэ илэ хъугъэ. Тренерхэу Акъуш Бисльанрэ Хъакурынэ Да-миррэ ар агъасэ, имедальхэм ахи-гъэхъонэу фэтэлэ.

САМБО

Щэрджэскълэ къыщызыхыгъэхэр

Урысыем самбэмклэ ишлэжъ турнирэу Къу-ныжъ Мыхъамэт фэгъэхыгъэр Щэрджэ-скълэ шыкълугъ. Зэлуклэгүхэм Адыгеим щыщ бэнакълэхэм хагъэунэфыкырэ чыплэ-хэр къащыдахыгъэх.

Къуныжъ Мыхъамэт самбэмклэ дунаим ичемпионэу, Къэрэщэ-Щэрджэсым и Лъэпкъ зэлуклэ иде-путатэу щытыгъ, Адыгеим дэгъоу щашлэщтыгъ. Игъонэмысэу иду-най зыхъожыгъэ М. Къуныжыыр килограмм 68-м нэс къэзыщэ-чырэмэ якуп щыбанэщтыгъ.

Тиреспубликэ щыщ клэлэхэм ащыщэу Чэтыж Нурбий кг 70-рэ къэзыщэчырэмэ янэкъокъугъ,

апэрэ чыплэр къы-фагъэшъошагъ. Уры-сыем ыкли Адыгеим язаслуженнэ трене-рэу Джарымэкъо Нурбийрэ тренер-клэлэгъаджэу Джа-рымэкъо Рустамрэ Н. Чэтыжыыр агъасэ. Дэхъужь Хъызыр, кг 52-рэ, ятлонэрэ чы-плэр къыдихыгъ, тренер-клэлэ-

егъаджэу Дэхъужь Мурат ипаш. Сурэтым итхэр: **медальхэр къыдэзыхыгъэхэм афэгүшлэ.**

ФУТБОЛ

Зэрэшлугахыгъэр гухэкл

«Зэкъошныгъ» Мыекълэпэ — СКА Ростов-на-Дону — 0:1. Мэлылфэгүм и 3-м Мыекълэпэ щызэлуклэгъэх. Зезышагъэхэр: А. Сальников — Краснодар, И. Типикин — Тихорецк, А. Орел — Кропоткин. «Зэкъошныгъ»: Шэуджэн, Мыхъо Абрек, Абазэ, Поли-кутин, Ахмедханов, Джамиллов (Иашэ, 80), Кавтарадзе (Делэкъу, 61), Датхъужь, Маренич (Устюжанин, 56), Мэщыкълэ, Бугулов (Къэжъар, 29). Къэлапчэм лэгүаор дэзыдзагъэр: Подбельцев — 55.

2015 — 2016-рэ илээс ешлэ-гүм хэхэрэ зэлуклэгъоу рес-публикэ стадионым шыкълугъэм упчлабэ къыгъэтэджыгъ. Р. Ах-

медхановыр, А. Устюжанин, А. Делэкъор, нэмыкхэм къэ-лапчэм лэгүаор дэдзэнымклэ чыплэшлэ ифэхэу къыхэкълэ.

СКА-м икълэлэпчэлутэу Р. Солда-тенкэр дэгъу дэдэу ешлагъ, лэгүаор хъагъэм раригъэдзагъэп. Ащ фэдэ къэлэпчэлут шлагъо зымылэ командэхэр апэрэ купым хэтых.

Я 55-рэ такыкым тиухъума-кълэхэр зэгүрылагъэхэп. А. Под-бельцевыр офсайдым итэу къа-щыхъуи, игъом пэуцугъэхэп, ти-къэлэпчэ лэгүаор къыдадзагъ.

Пресс-зэлуклэр

— «Зэкъошныгъэм» зэхъоклы-ныгъабэ фэхъугъ, тифутболист-хэм тагъэгүгъэ, — къылагъэ тре-нер шхъалэу Б.Чэгъдыум. —

Илээс ешлэгүр етымыгъажьзэ ныбджэгү зэлуклэгүи 5 тилагъ. Тифутболистхэм яешлакълэ мырэу-штэу сыгу римыхыхъу зыкли къыхэкълэгъэп. Судьям ипшэ-рылхэр зэригъэцэклагъэхэм шы-клагъэхэр фэсэлэгъух, зэфэгъ хэлэу зекло сшлоигъу.

СКА-м итренер шхъалэу М. Куприяновым зэлуклэм къы-щыхыгъэщыгъ опыт зилэ футбо-листи 6 командэм зэриштагъэр, яфэлэ-фашлэхэр бэклэ нахышлэу агъэцэкълэхэ зэрэхъугъэр. Къэлэ-пчэлутэу Р. Солдатенкэм, нэ-мыкхэм къащытхъугъ. СКА-р командэ лъэшхэм ащыщ хъуным пылпышт.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.

Зэхъышагъэр ыкли къыдэзы-гъэкълэрэр:

Адыгэ Республи-кэм лъэпкъ Иофхэмклэ, лэклэб къэралхэм ащы-псэурэ тильэп-кътэгъухэм адырлэ зэлхыныгъэхэмклэ ыкли къэбар жъугъэм иамал-хэмклэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэшылэр:

385000, къ. Мыекълэпэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шхъалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшгъэдэклэжы зы-хырэ секретары: 52-16-77.

E-mail: adygyvoice@mail.ru

Зышаушыхъаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын Иофхэмклэ, телерадиоэкътын-хэмклэ ыкли зэлгы-лэскълэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлары-шлэп, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекълэпэ, ур. Пионерскэр, 268

Зэкълэмклэ

пчъагъэр

5063

Индексхэр

52161

52162

Зак. 158

Хэутыным узшыкълэштэнэу щыт уахтэр Сыхъатыр 18.00 Зыщыкълэштэгъэхэ уахтэр Сыхъатыр 18.00

Редактор

шхъалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шхъалэм иапэрэ гуадзэр

Мэшлэкълэ

Саид

Редактор шхъалэм игуадзэр —

пшгъэдэклэжы зыхырэ секретары Хъурмэ Хъусен